

PUNCTE DE VEDERE**Iranul și expansiunea sa în Orientul Mijlociu****Corneliu PIVARIU**

După încheierea războiului Irak-Iran (1980-1988) și mai ales după invazia Irakului în 2003 de către coaliția condusă de SUA, Iranul a desfășurat o complexitate de acțiuni strategice pentru consolidarea și extinderea influenței sale nu numai în zona Golfului ci și în întregul Orient Mijlociu. Așa-zisa Primăvară arabă și evoluțiile geopolitice mondiale i-au oferit noi posibilități de realizare a planurilor sale strategice, pe care - până în prezent - le-a exploatat cu maximă abilitate.

În ultimii ani, tensiunile din Orientul Mijlociu s-au manifestat în diferite crize care se întrepătrund, de la războiul civil din Siria la războiul din Yemen, criza din Qatar sau denunțarea acordului nuclear cu Iranul, toate având un numitor comun, implicarea directă sau indirectă a Teheranului.

Cu toate că relațiile bilaterale ale Iranului cu țările arabe din Orientul Mijlociu sunt - în general - mai sărace decât rezultatele integrate ale politicii externe iraniene în zonă, Teheranul a reușit să fie foarte incisiv în țări ca Siria (exploatând relațiile din timpul războiului cu Irak-ul și menținerea la putere a minorității alauite de la Damasc), Irak (unde existența majorității șiiită și urmările eliminării de la putere ale lui Saddam Hussein au fost abil exploatate), Liban (sprijinul Hezbollah este o constantă a politicii iraniene încă de la începutul anilor 1980) și Yemen, a profitat de criza din Qatar pentru a-și dezvolta relațiile la Doha.

Relațiile Teheranului cu Arabia Saudită au cunoscut o deteriorare accentuată, în pofida unei scurte perioade de ameliorare. Riad-ul a privit întotdeauna Iranul ca principala amenințare regională și a cooperat cu SUA pentru a exercita presiuni asupra Teheranului. În schimb Iranul nu a considerat Arabia Saudită ca o amenințare regională foarte importantă. Abia după punerea în aplicare a sancțiunilor economice de către SUA și accentuarea cooperării Washingtonului cu regimul saudit, Teheranul a început să simtă efectul destabilizator al tensiunilor cu Riad-ul, ceea ce a determinat administrația Rohani să caute un dialog între cele două părți. Atacul de la paradă militară iraniană de la Ahvaz din 22 septembrie 2018 a contribuit la creșterea tensiunii din Golf, mai ales că țări din Golf, precum Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite (EAU) au păstrat tăcerea și nu au condamnat atacul, iar Teheranul pare să fi interpretat tăcerea ca o acceptare tacită a acestuia, învinuind în același timp țări ca Marea Britanie, Olanda și Danemarca că adăpostesc membri ai grupului care a revendicat atacul și le oferă platforme media.

Conflictul din Yemen contribuie din plin la accentuarea tensiunilor din Orientul Mijlociu, oficial saudiți și americani declarând că Teheranul joacă un rol important în sprijinul rebelilor huti, în special cu echipamente pentru rachete, inclusiv transfer de tehnologie pentru drone, instructori, folosind în acest ultim scop mai ales Hezbollahul libanez.

Iranul dispune de un personal diplomatic de bună valoare și care poate acoperi toate principalele domenii ale politicii externe iraniene cu personal de calitate, are o armată și mai ales un Corp al Gardienilor Revoluției (Pasdaran) bine instruit și relativ bine echipat, antrenat în condiții reale mai ales în războiul civil din Siria și exploatează prompt toate disensiunile din lumea arabă, inclusiv cele dintre Turcia și Arabia Saudită. Ultimul eveniment privind dispariția jurnalistului Jamal Khashoggi la consulatul saudit din Istanbul (după ultime date Riadul pregătește recunoașterea morții acestuia „în timpul unui interogatoriu care a evoluat greșit”), adaugă unele noi complicații la situația și așa complexă a Orientului Mijlociu.

În aceste condiții și având în vedere perspectivele evoluțiilor din Orientul Mijlociu, apreciem că, pe termen scurt și mediu, poziția iraniană în regiune nu va suferi modificări importante. O de-escaladare a acesteia impune realizarea unor compromisuri de către toate părțile în principalele probleme de securitate, inclusiv al actorilor extra-regionali pentru realizarea unei stabilități pe termen lung. Ori, pe termen scurt cel puțin, aceste compromisuri nu se întrevăd realizabile.